

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПОГОРЕЦЬКА НАТАЛІЯ ЛЕОНІДІВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 351.82
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗМІЦНЕННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
А МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Н. Л. ПОГОРЕЦЬКА
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
СКИДАН Олег Васильович
(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління за результатами попереднього захисту: ПОГОРЕЦЬКУ Наталію Леонідівну допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2024 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор _____
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«_____» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої ПОГОРЕЦЬКА Наталія Леонідівна захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Анастасія ПРУТ
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ПОГОРЕЦЬКА Н. Л. Роль публічної дипломатії у зміцненні національної безпеки України на міжнародній арені. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Публічна дипломатія виконує важливі функції у зміцненні національної безпеки України на міжнародній рівні досліджує вплив інструментів публічної дипломатії на забезпечення національної безпеки України в умовах глобальних викликів і зовнішніх загроз. Публічна дипломатія є важливим компонентом зовнішньої політики держави, який сприяє зміцненню іміджу країни, популяризації її національних інтересів та посиленню міжнародної підтримки. У контексті України особливу роль відіграє публічна дипломатія у протидії агресії з боку Росії, а також у боротьбі з дезінформацією та маніпуляціями на світовій арені. Поширення правдивої інформації про ситуацію в Україні, активне використання соціальних медіа, культурної дипломатії та співпраця з міжнародними партнерами дозволяють підвищити стійкість держави до зовнішніх загроз та зміцнити її національну безпеку. Тематика також включає аналіз стратегічних комунікацій, роль медіа та громадських ініціатив у формуванні позитивного образу країни за кордоном, а також виявлення основних викликів та можливостей для ефективної публічної дипломатії в сучасному геополітичному контексті.

Ключові слова: публічна дипломатія, дипломатична діяльність, національна безпека, міжнародні відносини, загрози, військова агресія, стратегія національної безпеки.

SUMMARY

POHORETSKA N. The role of public diplomacy in strengthening the national security of Ukraine in the international arena. – Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

Public diplomacy performs important functions in strengthening Ukraine's national security at the international level. The study examines the impact of public diplomacy tools on ensuring Ukraine's national security in the face of global challenges and external threats. Public diplomacy is an important component of the state's foreign policy, which helps to strengthen the country's image, popularize its national interests and strengthen international support. In the context of Ukraine, public diplomacy plays a special role in countering Russia's aggression, as well as in combating disinformation and manipulation on the global stage. Dissemination of truthful information about the situation in Ukraine, active use of social media, cultural diplomacy, and cooperation with international partners can increase the state's resilience to external threats and strengthen its national security. The topics also include the analysis of strategic communications, the role of media and civic initiatives in shaping a positive image of the country abroad, as well as identifying the main challenges and opportunities for effective public diplomacy in the current geopolitical context.

Keywords: public diplomacy, diplomatic activity, national security, international relations, threats, military aggression, national security strategy.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ	9
1.1. Суть та еволюція теорій публічної дипломатії	9
1.2. Сучасні тенденції розвитку публічної демократії в контексті національної безпеки	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ	22
2.1. Аналіз інструментів впливу української дипломатії на національну безпеку	22
2.2. Виклики в сфері публічної дипломатії в умовах війни	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	29
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ	30
3.1. Стратегічні напрями трансформації дипломатичної діяльності	30
3.2. Бенчмаркінг дипломатичних інструментів протидії дезінформації і кіберзлочинності в умовах глобалізації	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	39
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах сучасних викликів, таких як гібридні війни, інформаційні атаки та глобальна політична турбулентність, публічна дипломатія стала невід'ємним інструментом зовнішньої політики держави. Для України, яка перебуває у стані протистояння з російською федерацією, цей інструмент має критично важливе значення. Публічна дипломатія не лише сприяє формуванню позитивного іміджу країни, а й виконує стратегічну функцію у забезпеченні її національної безпеки. Роль публічної дипломатії у зміцненні безпеки проявляється через протидію дезінформації, формування міжнародної підтримки, популяризацію національних інтересів та мобілізацію ресурсів для відстоювання незалежності.

Україна активно використовує цей потенціал, створюючи інформаційні платформи, розвиваючи культурні та освітні ініціативи, а також співпрацюючи з міжнародними організаціями. Актуальність теми зумовлена потребою в ефективному застосуванні публічної дипломатії як відповіді на нові загрози, зокрема, інформаційні атаки, спрямовані на підрив міжнародного іміджу України, і водночас як інструмента для побудови стійких партнерських відносин. Аналіз ролі публічної дипломатії у цьому контексті є ключовим для визначення її ефективності та перспектив розвитку.

Актуальність теми підтверджується дослідженнями як українських, так і міжнародних науковців. Серед вітчизняних авторів, які вивчали вплив публічної дипломатії, варто відзначити праці В. Горбуліна, Т. Пархоменко, які акцентують увагу на її ролі у зміцненні міжнародної безпеки. Зокрема, В. Горбулін у своїх дослідженнях аналізує значення стратегічних комунікацій у гібридній війні, а Т. Пархоменко наголошує на важливості культурної дипломатії у формуванні позитивного іміджу держави. Серед міжнародних авторів можна виділити Едмунда Галліона, Джоржа Найяма, який у своїй концепції «м'якої сили» розкрив значення культурної, інформаційної та освітньої складових у зовнішній політиці. Крім того, праці Н. Сноу та Ф. Хартіга присвячені ефективності сучасної

публічної дипломатії у контексті глобалізації.

Метою роботи є, на основі визначення ролі публічної дипломатії у забезпеченні національної безпеки України, розробити рекомендації щодо її ефективного використання у міжнародній політиці. Сформована мета роботи дозволила поставити ряд завдань:

- розкрити сутність публічної дипломатії як інструмента зовнішньої політики;
- дослідити основні напрями реалізації публічної дипломатії у світі;
- проаналізувати досвід України у використанні публічної дипломатії для протидії загрозам національній безпеці;
- визначити основні виклики для України у сфері публічної дипломатії;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності публічної дипломатії для зміцнення міжнародного іміджу та безпеки держави.

Об'єктом дослідження є процес впливу публічної дипломатії, як інструменту зовнішньої політики, на національну безпеку.

Предметом дослідження є актуальні питання підвищення ефективності впливу публічної дипломатії на зміцнення національної безпеки України у контексті сучасних глобальних викликів.

Для досягнення мети дослідження і вирішення поставлених завдань були використані метод аналізу та синтезу, для дослідження концептуальних засад публічної дипломатії, її основних функцій та напрямків діяльності. Було проаналізовано основні механізми використання публічної дипломатії у зміцненні національної безпеки. На основі аналізу наукових джерел визначено складові публічної дипломатії: культурна дипломатія, інформаційна дипломатія, освітні програми. В роботі вдалось синтезувати результати та сформувані комплексне розуміння взаємозв'язку публічної дипломатії та національної безпеки.

Було зроблено порівняння досвіду України у сфері публічної дипломатії з досвідом інших країн (США, Великобританії, Німеччини), в результаті чого було виявлено найкращі практики, які можуть бути адаптовані для України. Проведено

аналіз інформаційних кампаній, спрямованих на формування міжнародного іміджу (американської програми «Voice of America», британської ініціативи «British Council»). Визначено відмінності в ресурсному забезпеченні, стратегічному плануванні та реалізації заходів у різних країнах. Вивчено приклад успішних інформаційних кампаній України, зокрема платформи StopFake та кампанії #StandWithUkraine, оцінено ефективність проєкту «Україна NOW» у популяризації бренду країни. Ці методи забезпечили комплексний підхід до вивчення ролі публічної дипломатії, дозволяючи розкрити її значення у забезпеченні національної безпеки України та формуванні її позитивного міжнародного іміджу.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати досліджень доповідались на Міжнародних науково-практичних конференціях в Поліському національному університеті, за підсумками роботи опубліковано три тези.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані Міністерством закордонних справ України для формування стратегій публічної дипломатії, а також іншими державними установами для покращення комунікації з міжнародною аудиторією.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні системного підходу до використання публічної дипломатії як ключового елемента національної безпеки України. У роботі досліджено інтеграцію інформаційної та культурної дипломатії у стратегії протидії дезінформації та зміцнення міжнародної підтримки.

Інформаційною базою дослідження були роботи наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, періодичні видання з публічного адміністрування, нормативно-правові акти. Основний зміст кваліфікаційної роботи опубліковано у трьох тезах науково-практичних конференцій Поліського національного університету.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи та висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Основний текст роботи викладено на 32 сторінках. Список використаних джерел включає 42 найменування.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ

1.1. Суть та еволюція теорій публічної дипломатії

Публічна дипломатія є інструментом зовнішньої політики держави, спрямованим на формування позитивного іміджу та впливу на громадську думку закордонних аудиторій для досягнення стратегічних цілей держави. Вона включає комунікацію з міжнародною спільнотою, культурний обмін, інформаційні кампанії та інші інструменти «м'якої сили» для забезпечення високого ступеня національної безпеки. Це передбачає застосування інструментів дипломатії для регулювання та балансування політичних, економічних, військових, інформаційних та культурних процесів на користь національним інтересам. Публічна дипломатія впливає на ці компоненти, сприяючи зміцненню міжнародних позицій держави, знижуючи напругу у відносинах із іншими країнами, запобігаючи конфліктам і протидіючи загрозам [1].

Як ми бачимо, на прикладі воєнно-політичної кризи в Україні, сучасні конфлікти часто мають гібридний характер, коли інформаційні війни займають центральне місце, що потребує дипломатичного їх вирішення. Отже, публічна дипломатія стає критично важливим інструментом у боротьбі з пропагандою, дезінформацією та маніпуляціями, оскільки дозволяє державі поширювати правдиву інформацію, підвищувати обізнаність закордонної аудиторії та зміцнювати довіру до її позицій. Не менш важливим елементом публічної демократії є культурна, яка полягає у поширенні культурних цінностей, які сприяють зміцненню довіри між народами та створюють позитивний імідж держави. Для цього мають розвиватись освітні програми, надаватись державні стипендії, здійснюватись обмін студентами, створюватись спільні дослідницькі центри.

Медіадипломатія, в умовах інформаційної революції виступає важливим інструментом публічної дипломатії, вона реалізується через використання традиційних і цифрових ЗМІ для поширення наративів, які сприяють інтересам держави. Потрібно збільшувати можливості дипломатії через діаспору, тобто залучення закордонних громадян своєї країни для створення позитивного впливу у приймаючих державах. Публічна дипломатія ґрунтується на концепції «м'якої сили», запропонованій Джозефом Найєм, яка передбачає досягнення стратегічних цілей шляхом переконання, а не примусу. В умовах глобалізації саме «м'яка сила» дозволяє державам зміцнювати свій вплив без застосування військових або економічних санкцій [2].

Ефективне застосування публічної дипломатії має позитивний вплив на національну безпеку шляхом зниження міжнародної напруги, сприяння діалогу між державами та запобігання конфліктам. Таким діям передують формування союзів та міждержавних партнерств, які дають можливість залучити міжнародну підтримку для вирішення національних і глобальних проблем. Окрім того, публічну дипломатію підтримує внутрішня стабільність, для цього має бути створена система протидії зовнішньому втручання у внутрішні справи держави через маніпуляції громадською думкою. На першому місці сьогодні є захист інформаційного простору: використання позитивних наративів для нейтралізації дезінформації.

Основними викликами для ефективної реалізації інструментів публічної дипломатії є посилення глобальної конкуренції на інформаційному полі, розрив між офіційними заявами держави та її реальними діями, що може підірвати довіру. Отже, потрібна система адаптації до швидко змінюваних комунікаційних технологій, для того, щоб публічна дипломатія стала важливим інструментом забезпечення національної безпеки, оскільки вона дозволяє державам ефективно формувати міжнародний імідж, зміцнювати позиції на глобальній арені та запобігати зовнішнім загрозам. У сучасних умовах, коли інформаційні технології змінюють характер міжнародних відносин, публічна

дипломатія набуває нового значення як механізм впливу та захисту державних інтересів [2].

Таким чином, публічна дипломатія, це специфічна форма дипломатичної діяльності, спрямована на встановлення комунікацій з громадськістю інших держав. Вона покликана формувати сприятливе ставлення до зовнішньої політики країни, її культури, цінностей і стратегічних інтересів. Основними завданнями публічної дипломатії є сформувати позитивний імідж держави на міжнародній арені, сприяти реалізації зовнішньополітичних цілей, налагодити міжкультурний діалог, протидіяти дезінформації та маніпуляціям.

Основні етапи еволюції теорій публічної дипломатії включають, ранній період, який тривав до середини ХХ століття, він визначається зародженням ідей публічної дипломатії і створенням концепту сучасної публічної дипломатії, як поєднання пропаганди та традиційної дипломатії. В цей час держави почали усвідомлювати важливість впливу на громадську думку іноземних суспільств, так під час Першої світової війни країни активно використовували засоби масової інформації для формування громадської думки. Потім почалась інституціоналізація публічної дипломатії, тобто створювались організації, як-от Британське агентство новин, Комітет громадської інформації в США (1917), які забезпечували реалізацію і координацію дипломатичної діяльності [3].

Наступний етап розпочався в період холодної війни і визначався розвитком концепту «м'якої сили», так після Другої світової війни публічна дипломатія стала критично важливою для геополітичного протистояння між США та СРСР, тому США стали використовувати культуру, ЗМІ (зокрема, «Голос Америки») та освітні програми, такі як обміни студентами, для популяризації західних цінностей. В це самий час, СРСР просував ідеологію соціалізму через культурні місії, пропагандистські медіа та організації, як-от Всесвітня федерація молоді. У цей період Джозеф Най розробив концепцію «м'якої сили» (soft power), яка визначила, що привабливість культури,

політичних і соціальних моделей може бути потужнішим інструментом, ніж військова чи економічна сила [3].

Після холодної війни почався наступний етап розвитку публічної дипломатії, який відбувався під впливом глобалізації та цифровізації. З розпадом СРСР публічна дипломатія зазнала трансформації, зосереджуючись на глобальних питаннях, таких як права людини, розвиток демократії, боротьба з тероризмом. В це період значно зросла роль міжнародних організацій, відбулось посилення взаємодії через культурні програми, ЗМІ, освітні обміни, швидко почали застосовуватись інформаційні технології для досягнення аудиторій у реальному часі. Отже, сучасна публічна дипломатія інтегрує цифрові технології та соціальні медіа для охоплення масової аудиторії, вона здійснює активне використання платформ, як-от Twitter, Facebook, YouTube для комунікації з іноземною аудиторією.

В умовах глобалізації інформаційного простору, великої доступності до інформації широких верств населення, створює нові виклики, у вигляді зростання дезінформації, фейкових новин і можливостей оперативного реагування на широку аудиторію. Публічна дипломатія стає двосторонньою: держави не лише доносять свої наративи, але й враховують зворотний зв'язок. Концепція «м'якої сили» (soft power), розроблена Джозефом Найємом у 1990-х роках, підкреслює важливість культурної, політичної та соціальної привабливості для впливу на міжнародну спільноту. Публічна дипломатія розглядається ним, як багаторівнева комунікація інформування аудиторії через медіа та культурні заходи та взаємодії з аудиторією через обміни та партнерства [3].

В останні роки швидко розвивається ідея інтегрованої дипломатії, цей підхід передбачає поєднання традиційної дипломатії, публічної дипломатії, медіадипломатії та цифрових інструментів для створення єдиної стратегії впливу. Це підхід акцентує увагу на етичних аспектах маніпуляцій громадською думкою, визначає неоднозначний вплив штучного інтелекту та аналітики даних для адаптації стратегій публічної дипломатії. Представники

цього напрямку виступають за створення гнучких моделей дипломатії, які враховують швидкі зміни в технологіях і суспільстві. Крім того, даний підхід виступає за залучення приватного сектору, громадських організацій та громадян до реалізації дипломатичних ініціатив. Еволюція теорій публічної дипломатії демонструє зростання її значення в умовах глобалізації та інформаційної революції. Сьогодні публічна дипломатія стає важливим інструментом забезпечення міжнародної стабільності, формування довіри та реалізації національних інтересів у складному глобальному середовищі.

1.2. Сучасні тенденції розвитку публічної демократії в контексті національної безпеки

Вплив публічної демократії на національну безпеку є багатоаспектним та відображає зміни у політичному, соціальному, економічному й технологічному контекстах. У демократичних суспільствах громадськість має більше можливостей контролювати дії уряду через механізми виборів, ЗМІ та соціальні мережі, що підвищує підзвітність владних структур та може зменшити ризик корупції та неефективного управління. Але, надмірна прозорість може призвести до витоку стратегічної інформації, що шкодить національній безпеці, та у конфліктах розкрити військові плани або статистику ресурсів, що може бути використане супротивником.

Сьогодні соціальні мережі стають платформою для політичної участі громадян і їх мобілізацію, що стимулює участь у демократичних процесах. З іншого боку, через соціальні медіа можуть поширюватися дезінформація, пропаганда, а також організовуватися кібератаки, що впливають на суспільну думку та підривають довіру до державних інституцій. У зв'язку з чим, потрібна активна роль громадських організацій, які можуть швидше виявити проблеми у сфері безпеки, корупції тощо. Загрозою залишається можливість іноземних

держав використовувати громадські організації для маніпулювання суспільною думкою або втручання у внутрішні справи [4].

Нові технології (штучний інтелект, блокчейн) дозволяють демократичним державам створювати прозоріші та ефективніші системи безпеки, але ці інструменти можуть використовуватися також як для кібершпигунства, так і для посилення зовнішнього впливу на демократичні процеси, наприклад, через хакерські атаки на виборчі системи. Враховуючи ці виклики, демократії часто об'єднуються в союзи для спільного вирішення проблем безпеки (наприклад, НАТО, ЄС). Відкритість демократичних держав може бути використана авторитарними режимами для впровадження економічного або політичного тиску, вони активно впроваджують політику боротьби з дезінформацією та зміцнення кібербезпеки. Водночас це може провокувати суспільні дискусії щодо обмеження свободи слова, якщо дії держави виглядають як цензура.

В сучасних умовах публічна дипломатія глобалізується, тому розвиток демократичних цінностей сприяє стабільності й безпеці всередині країн. Демократизація у нестабільних регіонах може супроводжуватися конфліктами, які впливають на безпеку не лише окремої країни, а й сусідніх держав. Отже, вплив публічної демократії на національну безпеку залежить від балансу між відкритістю і захистом стратегічних інтересів держави. Виклики та ризики, пов'язані з інформаційною прозорістю, кібератаками і маніпуляцією суспільною думкою, потребують розвитку нових стратегій безпеки, які враховують специфіку демократичного устрою [5].

Разом з тим, у сучасному світі виникають багатовимірні складнощі, зумовлені розвитком цифрових технологій, і уряди – не єдині суб'єкти, які стикаються з новими викликами та можливостями. Інформаційні технології (ІТ) проникли в усі сфери бізнесу та наше особисте життя, а з появою цифрових технологій національна безпека буде визначатися як щось, що виходить за рамки традиційної концепції захисту територіальної цілісності країни та запобігання нападу збройних сил інших країн.

Залежність усіх економічних, соціальних, комунікаційних та культурних аспектів людського життя від ІТ зробила суспільства більш залученими до цих технологій. Це, в свою чергу, призводить до того, що соціальний капітал націй та спосіб життя суспільств зазнають кардинальних змін з розвитком ІТ. Ці зміни переплітаються з економікою та міжнародними відносинами таким чином, що вже неможливо визначити національну безпеку за допомогою термінів «національна» та «в межах кордонів»; індивідуальна безпека стає національною безпекою.

Безпека є одним з найважливіших питань у міжнародних відносинах, оскільки вона впливає на людей, уряди, структуру міжнародної системи та нових акторів міжнародних відносин. Концепція безпеки визначається як частина «високої політики», оскільки вона пов'язана з територіальною цілісністю і збереженням існування, і є однією з тих концепцій, які не можуть бути предметом переговорів або ігнорування. За словами Семюеля Макінда, безпека визначається як «збереження норм, правил, інститутів і цінностей суспільства» [1].

Коли ці поняття набувають загального характеру і стають волею більшості нації, виникає необхідність у визначенні поняття «національна безпека». Відповідно до цього, національна безпека описується як здатність країни забезпечити захист і оборону своїх громадян. У минулому визначення безпеки та її ролі було простим, але поступово, з розвитком сучасної фінансової, промислової та комерційної сфер, а особливо цифрових технологій, ця концепція змінилася. З розвитком цивілізації стала очевидною роль недержавних суб'єктів, таких як бізнесмени, комерційні та некомерційні організації, і навіть міжнародні або багатонаціональні організації. Ці події показали, що, як і в минулому, безпека не може бути визначена в тих же простих термінах, що і раніше, і потребує фундаментального переосмислення [2].

Початок 21 століття відрізняється глобальною технологічною революцією, зміни відбуваються в плануванні, аналізі, впровадженні та

моніторингу з боку уряду супроводжується використанням розвинених технологій. Це вплинуло на такі складові національної могутності, як політична, економічна, культурна та військова, а технології, що розвиваються, суттєво вплинули на баланс сил між акторами міжнародної системи. Таким чином, ІТ повністю змінили визначення національної безпеки та створили загрози і можливості для неї [3].

Цифрова революція останніх десятиліть трансформувала майже всі аспекти життя, особливо середовище національної безпеки. Обсяг і масовість передачі оцифрованої інформації поставили швидкість прийняття рішень в неоднозначну ситуацію. Особи, що визначають політику національної безпеки, як цивільні, так і військові, мають доступ до безпрецедентних обсягів інформації в режимі реального часу. Цей простір створив новий простір для недержавних акторів, який відображає більш демократичну ситуацію. У цьому технологічному просторі групи, етноси, меншини, громадські активісти та недержавні актори, які раніше були виключені або маргіналізовані через відсутність доступу до інформації, дефіцит і монополію на дані, повернулися на сцену і додали складнощів у гру. Це, в свою чергу, значно ускладнило глобальне безпекове середовище [4].

Серед впливових чинників і компонентів цієї трансформації найефективнішим виявився ІТ. Йдеться про використання цифрових технологій для зберігання, обробки та передачі даних та інформації. Ця всеохоплююча сфера включає в себе спектр апаратних засобів, включаючи комп'ютери, сервери та пристрої зберігання даних, а також програмне забезпечення, мережі та інші цифрові інновації. ІТ слугує основою для багатьох функцій, починаючи від базової обробки даних і закінчуючи складними бізнес-процесами, такими як фінансовий менеджмент, маркетингові стратегії та управління ланцюгами поставок [5].

Сьогодні ІТ відіграють значну роль у переосмисленні національної безпеки, оскільки майже немає жодної країни чи групи, яка б не хотіла або не могла використовувати ІТ. Їх використання відрізняється лише з точки зору

якості. ІТ надають інструменти для розробки, обробки, аналізу, обміну, зберігання та захисту інформації,[6] тим самим залишаючи величезний вплив на національну безпеку, оскільки цей процес, в свою чергу, створює виклики та можливості, які впливатимуть на національну безпеку.

Самокеровані автомобілі, дрони, роботи, біометрична ідентифікація, 3D-принтери, соціальні платформи, корупція та фінансові розкрадання, хакерство, інтелектуальне шпигунство, порнографія, азартні ігри в Інтернеті, штучний інтелект (ШІ) та його роль у політиці та військових справах, кіберзлочинність та криптовалюти – це ті види ІТ, які поставили національну безпеку перед новими визначеннями, що, в свою чергу, призвело до переосмислення обов'язків урядів та недержавних суб'єктів.

Соціальні мережі та платформи – це найшвидший спосіб отримати доступ до інформації, налагодити транснаціональні зв'язки, розпочати бізнес і висловити свої почуття на національному та глобальному рівнях. Унікальна роль цих мереж у глобальній комунікації дала меншинам і культурам, які були бойкотовані або ізольовані, можливість знову з'явитися і відродити свої субкультури. На жаль, це має подвійне використання, оскільки ці меншини можуть також бути терористичними групами і використовувати соціальні мережі для просування терористичної діяльності та підриву національної і глобальної безпеки [6].

Також, соціальні медіа починають відігравати вирішальну роль у зміцненні національної безпеки країн. Вони вважаються платформою для обміну думками та вираження особистості, інтелекту, культури та переконань учасників. Вони можуть прийти на допомогу державним діячам під час важливих соціальних і культурних подій в країні через вираження думок і розширення культурних переконань і моральних стандартів. За колективної підтримки вони можуть створити основу для широкої соціальної участі та колективної підтримки. Прикладом цього може бути руйнівний землетрус 6 лютого 2023 року в Туреччині та на півночі Сирії [7].

Після землетрусу люди вийшли в соціальні мережі, щоб допомогти постраждалим, і, просуваючи ідею «національної єдності», вони намагалися подолати політичні розбіжності, щоб посилити підтримку уряду в наданні допомоги жертвам землетрусу. Під час землетрусу, який стався за три місяці до президентських і парламентських виборів у Туреччині, деякі люди закликали відкинути розбіжності між опозиційними партіями, щоб вони могли використати свою силу впливу серед своїх прихильників для єдиної підтримки урядових заходів з надання допомоги [7]. Крім того, багато людей організували в соціальних мережах багатотисячні кампанії і безкоштовно надавали свої будинки жертвам землетрусу і тим, хто вижив [8].

Соціальні медіа також спричинили позитивні зміни в житті людей і привернули їх увагу до соціальних, культурних, наукових і політичних дій, спрямованих на допомогу уряду у зміцненні національної безпеки. Наприклад, у сфері екологічної політики Китай намагається підвищити роль громадської участі в прийнятті екологічних рішень. Починаючи з 2002 року Закон про оцінку впливу на навколишнє середовище вимагає посилення участі громадськості, а Закон про охорону навколишнього середовища 2015 року містить великий розділ про розширення участі та прозорості екологічної інформації [8].

У рамках програми «Інформаційна платформа міської чорної та пахучої води» уряд Китаю працює з громадянами над моніторингом забруднення води через WeChat. Він спрямований на відстеження та тиск на зусилля місцевих органів влади. У 2017 році в соціальних мережах відбулося кілька публічних протестів проти підтримуваних урядом промислових проєктів, таких як протест проти заводів з виробництва токсичних хімікатів параксилолу (PX) у Сямень. Нещодавно в соціальних мережах відбулися протести проти сміттєспалювального заводу в Люлітіні [9].

З іншого боку, повністю визнається роль соціальних медіа як механізму дестабілізації інтелектуальних переконань, формування ідеологічних думок, негативних моральних і соціальних чеснот для створення дисбалансу в

суспільстві, збільшення загрози національній безпеці та кризи [10]. Природа соціальних мереж може створювати широке поширення дезінформації, як продемонстрували численні революції та заворушення по всьому світу.

Під час протестів у липні минулого року у Франції президент Еммануель Макрон звинуватив TikTok, Snapchat та інші платформи в тому, що вони сприяли розпалюванню масових заворушень через смертельну стрілянину поліцейських у 17-річного водія. З цієї причини, незважаючи на те, що західні уряди вірять у вільний потік інформації, прозорість даних і відсутність цензури інформації, вони реагують на деякі платформи, такі як TikTok, які кидають виклик їхньому суверенітету та вважають, що вони загрожують їхній національній безпеці [11].

Палата представників США проголосувала 352 проти 65 за прийняття законопроекту, який змусить TikTok відмовитися від свого китайського власника протягом шести місяців або буде заборонено в США [12]. Цей законопроект базується на страху, що конфіденційна особиста інформація про американських громадян потрапить до рук китайського уряду. Це створює загрозу безпеці, оскільки TikTok має найбільшу аудиторію у світі, 150 мільйонів користувачів у США.

Окрім позитивного використання, соціальні мережі також можуть потрапити в чужі руки. Є багато документів, які терористичні групи використовують для себе. Ісламська держава Іраку та Леванту (ІДІЛ) скористалася перевагами соціальних мереж, щоб залучити та вербувати нових членів. 15 серпня 2017 року Міжнародний кримінальний суд (МКС) видав ордер на арешт Махмуда Мустафи Бусайфа Аль-Верфаллі, ймовірного командира бригади Аль-Сайка, за військові злочини в Лівії. Значна частина інформації, на яку спирався ІСС, була отримана в соціальних мережах. Перегляд семи відеозаписів, завантажених у соціальні мережі, показав, що він безпосередньо стріляв у жертв або наказував їх стратити [13].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Публічна дипломатія, орієнтована на формування позитивного іміджу держави, вона сприяє забезпеченню довіри до її політичних ініціатив, що посилює міжнародні позиції країни та створює сприятливі умови для реалізації національних інтересів. Через механізми публічної дипломатії держава здатна формувати довготривалі партнерства, запобігати конфліктам та нейтралізувати зовнішні загрози, забезпечуючи мирний і стабільний міжнародний порядок. У сучасних умовах інформаційних війн публічна дипломатія виступає важливим інструментом боротьби з дезінформацією, пропагандою та маніпуляціями, що можуть загрожувати національній безпеці.

Публічна дипломатія сприяє популяризації цінностей, традицій і культурних особливостей держави, що забезпечує формування позитивного ставлення до країни за кордоном та зменшує ризик виникнення соціальних і культурних конфліктів. Теоретично публічна дипломатія є важливим аспектом концепції «м'якої сили», яка дозволяє державі досягати своїх цілей без застосування прямого примусу, що є важливим для довготривалого забезпечення національної безпеки. Ефективність публічної дипломатії залежить від скоординованої взаємодії між державними структурами, громадянським суспільством, бізнесом та міжнародними партнерами. Це забезпечує системний підхід до побудови стабільної та безпечної міжнародної системи.

Розвиток сучасних комунікаційних технологій розширює можливості публічної дипломатії для залучення широкої аудиторії, але також вимагає нових підходів до протидії кіберзагрозам та маніпулятивним впливам. У сучасному світі публічна дипломатія є динамічним інструментом, який повинен адаптуватися до нових викликів, таких як глобалізація, зміна інформаційного середовища та зростання ролі громадської думки в міжнародних відносинах. Теоретичні засади впливу публічної дипломатії визначають її як ключовий інструмент забезпечення національної безпеки, що діє через механізми м'якої

сили, популяризації культури, боротьби з інформаційними загрозами та зміцнення міжнародної довіри. Ефективність публічної дипломатії залежить від системного підходу, гнучкості до нових викликів і здатності інтегрувати інтереси держави з глобальними процесами.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз інструментів впливу української дипломатії на національну безпеку

В Україні відбувається зміцнення демократичних інститутів як основи безпеки, впроваджуються демократичні принципи, такі як прозорість, підзвітність влади та верховенство права, що сприяє формуванню довіри громадян до публічних інституцій. Це зміцнює внутрішню стійкість України перед зовнішніми загрозами, зокрема гібридними війнами та інформаційними атаками. Але, непослідовність у проведенні реформ знижує ефективність демократичних інститутів, що використовують супротивники для підризу національної стабільності, отже потрібні зусилля української дипломатії, щоб покращити процеси демократизації суспільства.

Публічна дипломатія відіграє важливу роль у зміцненні національної безпеки України, особливо в умовах збройної агресії росії, інформаційних загроз та глобальної інтеграції. Завдяки публічній дипломатії Україна змогла заручитися значною підтримкою міжнародного співтовариства. Це включає військову, економічну та гуманітарну допомогу від країн НАТО, ЄС та інших партнерів. Інформаційні кампанії, спрямовані на роз'яснення причин війни та агресії РФ, вони допомагають створювати коаліції для впровадження санкцій проти агресора. Разом з тим, надмірна залежність від зовнішньої підтримки може створити ризики для самостійності ухвалення стратегічних рішень [14].

Ефективна діяльність дипломатичного корпусу України на міжнародній арені допомагає боротися з дезінформацією та пропагандою рф, яка спрямовується в країну через міжнародні платформи, медіа та співпрацю з технологічними компаніями. Сьогодні, українська влада активно використовує публічну дипломатію для викриття злочинів агресора, зокрема в ООН, ОБСЄ,

Міжнародному суді. Разом з тим, мають місце недостатньо скоординовані зусилля у сфері інформаційної протидії, що знижує ефективність боротьби з російською пропагандою.

Завдяки публічній дипломатії Україна активно популяризує свою культуру та історію на міжнародній арені. Це сприяє формуванню позитивного іміджу держави та нейтралізації російських спроб заперечити українську ідентичність. Дії культурної дипломатії відбуваються через музику, кіно, літературу, що сприяє зміцненню міжнародної солідарності з Україною. Однак, війна привела до обмежень у фінансуванні культурної дипломатії, що знижує її ефективність у порівнянні з пропагандистськими кампаніями агресора.

За допомогою публічної дипломатії, і в першу чергу Президента України Володимира Зеленського, в країну залучаються значні іноземні інвестиції, відкриваються нові ринки для українських товарів та послуг, що зміцнює економічну стійкість держави, дає можливість і ресурси боротись з агресором. За допомогою української дипломатії іде просування бренду «Made in Ukraine» на міжнародній арені, підсилюється довіра до української економіки, політики, ідеології, культури тощо. Разом з тим, тривалий воєнний конфлікт може істотно знизити інвестиційну привабливість, обмежити ефективність економічної компоненти публічної дипломатії [15].

Як видно із заяв українських високопосадовців на дипломатичних посадах, вдається, через публічну дипломатію, залучити українську діаспору до просування своїх інтересів за кордоном, зокрема у США, Канаді, ЄС. Співпраця з діаспорою забезпечує доступ до ресурсів, медійного впливу та політичної підтримки в країнах перебування. Для результативності таких дій, потрібна ефективна комунікація між урядом України та діаспорою, що підвищує потенціал цієї співпраці.

Центральну роль публічна дипломатія має відігравати у просуванні євроінтеграційної перспективи України та наближення до членства в ЄС і НАТО. Це зміцнить безпеку країни, через застосування інструментів колективної оборони та міжнародної співпраці. Однак, присутня значна

протидія з боку РФ та проросійських лобістів, що уповільнює цей процес. Українська публічна дипломатія має стати потужним інструментом зміцнення національної безпеки України, сприяти формуванню міжнародної підтримки, боротьбі з інформаційними загрозами, просуванню національних інтересів у світі та популяризації української культури. Водночас для підвищення ефективності публічної дипломатії необхідно зосередитися на покращенні координації між державними структурами, збільшенні фінансування та розробці довгострокових стратегій у міжнародній комунікації, рис. 2.1 [31].

Злочини агресора на території України вимагають належного визнання та покарання винних. Велике значення має надання цим подіям відповідної кваліфікації з боку партнерів – на сьогодні Естонія, Ірландія, Латвія, Литва, Канада, Польща, Чехія у своїх офіційних документах схарактеризували їх як геноцид. Паралельно з розслідуванням російських злочинів Україна намагається домогтися правової оцінки дій РФ, зокрема в міжнародних судових інстанціях. Позови до Міжнародного суду ООН та Європейського суду з прав людини отримують підтримку з боку партнерів, що є результатом активної роботи української влади.

Міжнародний суд у Гаазі (ICJ), відомий як суд ООН, ухвалив проміжне рішення на користь України за позовом проти Росії. Про це суд повідомив 16 березня.

За підсумками засідання, судді ухвалили:

- Росія повинна «негайно зупинити військові операції, які почала 24 лютого на території України (13 голосів за, два проти)
- Росія повинна забезпечити, щоб будь-які військові або парамілітарні угруповання, які вона підтримує або якими керує, так само як і будь-які організації чи люди, які їй підконтрольні, не вдавалися до подальших військових дій (13 за, два проти)
- обидві сторони повинні утриматися від «будь-яких дій, які можуть поглибити або розширити суперечку перед судом або зробити її складнішою для вирішення» (олюстайно)

УКРАЇНЬКА ДИПЛОМАТІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Рис. 2.1. Роль української дипломатії під час війни

Джерело: [31].

Українське суспільство має навчитись відрізнити публічну дипломатію, що заслуговує на довіру, від пропаганди, причому перша асоціюється здебільшого з неконфліктними зусиллями переконати українців, «народна дипломатія». Публічне управління дипломатичною діяльністю в Україні працюватиме краще, коли спеціалізовані експерти будуть керувати інформацією і трансформувати її для громадськості, яка схильна до

іраціональних або неповних картин переконання, що значною мірою зумовлені упередженнями, емоціями і стереотипами. Абсолютна демократія ніколи не може існувати, оскільки світ надто складний для того, щоб новачок, який займається державними справами, міг його зрозуміти, тут повинні головувати експерти.

2.2. Виклики в сфері публічної дипломатії в умовах війни

Росія активно використовує пропаганду для дискредитації України на міжнародній арені, поширюючи неправдиві наративи про війну, історію, культуру та політику країни. Мають місце масові російські кампанії в західних медіа про «провокації України» або «захист російськомовного населення», які іноді знаходять відгук у міжнародній аудиторії. Крім того, українські ініціативи в публічній дипломатії часто мають обмежене фінансування, що послаблює їх конкурентну позицію з масштабними інформаційними кампаніями агресора. Недостатня кількість інформаційних центрів України за кордоном приводить до обмеженості просування українських культурних продуктів.

Дипломатична діяльність в Україні зіштовхнулась з браком висококваліфікованих кадрів, які мають досвід у міжнародних комунікаціях в умовах воєнно-політичної кризи, PR-діяльності і кризовому менеджменті, що суттєво знижує ефективність державних інформаційних кампаній. Часто відбувається затримка у реагуванні на російські наративи або має місце недостатньо професійна презентація позиції України в міжнародних медіа. Нажаль, можна говорити сьогодні про відсутність системної стратегії публічної дипломатії, тобто дипломатична діяльність України часто має фрагментарний характер, без довгострокової стратегічної координації між державними органами, громадськими організаціями та приватним сектором. Відсутня узгоджена комунікаційна політика між МЗС, Міноборони та іншими структурами щодо ключових подій війни [16].

Ситуація ускладнюється тим, що значна частина інформаційного контенту, створеного Україною, доступна лише українською мовою, що ускладнює комунікацію з міжнародною аудиторією, недостатньо якісних англійських ресурсів для роз'яснення позиції України на глобальному рівні. Крім того, має місце інформаційна втома міжнародної аудиторії спостерігати і впливати на воєнний, тривалий конфлікт в Україні, що створює ризики зниження інтересу міжнародної спільноти до подій у країні через інформаційну перенасиченість. Також, відбувається зниження уваги до війни в Україні в медіа деяких країн на тлі нових глобальних криз, посилення власних економічних і політичних проблем, тероризму, кліматичних катастроф тощо. Відбуваються глобальні світові кризи, такі як конфлікти в Близькому Сході, кліматичні зміни чи економічні проблеми, що відволікає увагу громадськості від українських питань. Міжнародні форуми, конференції, симпозиуми фокусуються тепер не на війні в Україні, а на глобальних викликах, екологічних проблемах, глобальному тероризмі тощо [17].

Неефективність української дипломатії пов'язана також з недостатнім використанням цифрових технологій та інновацій, так Україна не завжди ефективно використовує потенціал соціальних мереж, великих даних і штучного інтелекту для прогнозування та впливу на громадську думку. Сьогодні в країні відсутні масштабні інформаційні кампанії, орієнтовані на молодіжну аудиторію через TikTok або Instagram та інші ресурси. Обмежена підтримка культурної дипломатії, недостатньо інструментів популяризації української культури, мистецтва та історії за кордоном. Публічна дипломатія України, під час війни, стикається з проблемами недостатнього фінансування та слабкої координації між державою та культурними інституціями. Потрібно дипломатичну діяльність спрямувати на збільшення кількості українських культурних центрів за кордоном, їх дуже мало у порівнянні з країнами-сусідами, такими як Польща та інші [18].

Ці виклики можливо успішно подолати через розробку довгострокової національної стратегії публічної дипломатії з чіткими цілями та механізмами

реалізації, шляхом збільшення фінансування та залучення приватного сектору для підтримки культурних та інформаційних проєктів, через розширення мовної доступності контенту, зокрема англійською, німецькою, французькою та іншими мовами. Виключно важливого значення набуває використання сучасних цифрових платформ і технологій для досягнення комунікації з молодіжною аудиторією та з метою глобального охоплення, рис. 2.2. [31]

Гуманітарна та фінансова допомога

Рис. 2.2. Напрями фінансової та гуманітарної допомоги

Джерело: [31].

Потрібно дипломатичній службі докласти максимум зусиль для інтеграції української діаспори у публічну дипломатію, вона є важливим ресурсом, а її потенціал не завжди ефективно використовується для просування інтересів України за кордоном. Відсутня єдина стратегія співпраці з діаспорними організаціями, особливо в США та Канаді, яку сьогодні намагається розробити і впровадити Президент Володимир Зеленський та посилити санкції проти росії, рис. 2.3 [31].

Санкції

Світ протестує проти агресії Росії в Україні, зокрема за допомогою санкцій. Навіть традиційно нейтральні країни – Швейцарія, Південна Корея, Сінгапур – вирішили завдати удару російській економіці, щоб допомогти закінчити війну в Україні. Американський банк JPMorgan очікує, що економіка РФ впаде на 20% у другому кварталі через введені санкції.

Ось лише деякі з них:

Фінанси та економіка

Заморозження валютного резерву. Росія не зможе використати \$630 млрд свого валютного резерву для продажу та купівлі рубля. Такі обмеження ввели, щоб Росія не змогла компенсувати частину введених санкцій.

Хто ввів: Європа, Велика Британія, США.

Персональні санкції проти російських еліт та членів їхніх родин.

Хто ввів: США, Японія, Швейцарія, Австралія, Канада, Нова Зеландія, Монако.

Відключення від SWIFT.

Хто ввів: Європа, США, Тайвань.

Технології

Припинення поставки чипів. Світові виробники чипів зупиняють постачання в Росію. Компанії почали припиняти поставки високотехнологічної продукції після введення США, Великою Британією, Японією та іншими країнами санкцій проти Росії.

Індустрія і транспорт

Контейнерні перевезення. Німецька DHL, Maersk (Данія), інші компанії зупинили доставку вантажів та документів до Росії та Білорусі на невизначений строк. Вони займають близько 50% світового ринку контейнерних перевезень.

Закриття повітряного простору. Свій повітряний простір для літаків з Росії закрили більше 32 країн світу.

Заборона експорту високотехнологічних товарів: напівпровідники, комп'ютери, телекомунікаційне обладнання та датчики інформаційної безпеки. Компаніям із Великої Британії та ЄС також заборонено експортувати свої товари для російських оборонних, військово-морських, транспортних та комунікаційних компаній.

Рис. 2.3. Інструменти санкційного впливу проти російської агресії

Джерело: [31].

При реалізації цих заходів, потрібно враховувати, що існує залежність між зусиллями уряду щодо інформування, впливу та залучення глобальної громадськості до публічної дипломатії і необхідністю збереження та захисту інтересів держави, національної безпеки. Ключовий виклик сьогодення полягає в тому, як окремі особи та інституції не можуть знайти баланс між зростаючими вимогами до прозорості та підзвітності глобальних комунікацій, що є викликом 21-го століття, та засекреченістю і секретністю стратегічних комунікацій, що є спадщиною 20-го століття. В епоху WikiLeaks, публічна дипломатія має слугувати, як цілям національної безпеки, так і стати справою кожного, оскільки держава як основний міжнародний актор втратила свій високий авторитет.

Ми довіряємо своїм смартфонам і друзям у Facebook не менше, якщо не більше, ніж обраним посадовцям, і ця реальність призвела до того, що багато недержавних суб'єктів втрутились у сферу публічної дипломатії. На відміну від «м'якої сили», науковці і практики не мають переваг в поясненні того, що таке публічна дипломатія, вона досліджується у сфері зв'язків з громадськістю,

національної безпеки або в сучасних дослідженнях пропаганди, які охоплюють період після Другої світової війни, в тому числі і холодну війну.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Публічна дипломатія відіграє важливу роль у формуванні позитивного міжнародного іміджу України, що сприяє зміцненню її позицій на світовій арені. Ефективна комунікація з міжнародною спільнотою дозволяє створювати сприятливі умови для підтримки з боку інших держав та міжнародних організацій. В умовах гібридної війни, яка включає інформаційні атаки та пропаганду, публічна дипломатія стає важливим інструментом контрпропаганди. Вона сприяє розвінчуванню фейків та маніпуляцій, які можуть загрожувати національній безпеці. Дипломатичні ініціативи, які реалізує Україна, сприяють зміцненню союзницьких відносин і отриманню фінансової, військової та технічної допомоги. Завдяки ефективній публічній дипломатії Україна досягає підтримки у вигляді санкцій проти агресора та впровадження міжнародних механізмів безпеки.

Залучення української діаспори до просування інтересів України є важливим елементом публічної дипломатії, тому взаємодія з українцями за кордоном сприяє поширенню правдивої інформації про ситуацію в країні та зміцненню міжнародного впливу України. Також, використання культурної спадщини та національних традицій у дипломатичних ініціативах дозволяє посилити культурний вплив України на міжнародній арені. Це, у свою чергу, сприяє нівелюванню впливу агресора та зміцнює ідентичність країни. Ефективна дипломатична діяльність допомагає формувати довіру до України як надійного партнера, а висока довіра міжнародної спільноти сприяє стабільності у зовнішніх відносинах та підвищує рівень національної безпеки. Успіх публічної дипломатії залежить від її інтеграції у загальну стратегію національної безпеки, отже, необхідно вдосконалювати інституційні механізми, забезпечувати ресурсну підтримку та координацію між органами влади.

РОЗДІЛ 3.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

3.1. Стратегічні напрями трансформації дипломатичної діяльності

Стратегічні напрями трансформації дипломатичної діяльності у сучасному світі визначаються динамічними змінами глобального середовища, технологічним прогресом, зростанням ролі нетрадиційних викликів і потребою ефективно реагувати на них. Цифровізація дипломатії, виступає одним з стратегічних напрямів реалізації національних інтересів, яка визначається посиленням використання сучасних технологій для підвищення ефективності комунікації між державами. Країни активізують розвиток електронної дипломатії для швидкого реагування на міжнародні події, для покращення використання соціальних мереж, залучення громадянського суспільства, бізнесу та наукових спільнот у процеси дипломатичної взаємодії.

Іншим, не менш вагомим, напрямом є зміцнення культурної дипломатії, через просування національних цінностей, мови та культури, що формує позитивний імідж держави, розширює програми міжнародного співробітництва, підвищує роль міжнародних організацій, регіональних блоків і альянсів у вирішенні культурних проблем. Пріоритетом публічної дипломатії, також є активна участь у глобальних ініціативах щодо сталого розвитку, кліматичних змін, забезпечення прав людини, адаптації до нетрадиційних викликів, протидія кіберзагрозам, гібридним війнам і дезінформації [19].

Публічна дипломатія особливу увагу приділяє питанням глобальної охорони здоров'я, зміцненню механізмів управління міграційними потоками, розширенню економічної співпраці через двосторонні та багатосторонні угоди, просування експорту національних товарів і послуг на зовнішні ринки, підтримці інновацій та інвестицій у стратегічно важливих галузях. Що стосується екологічної дипломатії, то сьогодні вона посилює участь у

міжнародних угодах та ініціативах, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату, спрямовує свої дії на розробку спільних механізмів для раціонального використання природних ресурсів, робить акценти на сприянні екологічним інноваціям у міжнародному контексті [20].

Сучасна дипломатична діяльність потребує постійного навчання та розвитку компетенцій дипломатів у галузях міжнародного права, економіки, технологій і комунікації. Це викликає необхідність впровадження багатомовних освітніх програм для розширення міжкультурного спілкування та розвитку аналітичних центрів при дипломатичних установах. Дипломатична підготовка має орієнтуватись на формування системи компетенцій і знань раннього реагування на кризи, вмінь застосовувати гнучкі підходи до вирішення конфліктів і миротворчої діяльності. Тому потрібна інституціоналізація медіації та переговорів у якості основних інструментів дипломатії. Ці напрями відображають прагнення до адаптації дипломатичних служб до умов сучасного світу, де швидкість, інноваційність та гнучкість є ключовими факторами успіху [2].

3.2. Бенчмаркінг дипломатичних інструментів протидії дезінформації і кіберзлочинності в умовах глобалізації

Публічну дипломатію послаблює зловживання соціальними медіа, це негативно впливає на суверенітет і національну безпеку, тому небезпека їх використання спонукає країни розглядати можливість перегляду, моніторингу та навіть цензури деяких опублікованих матеріалів, щоб національна безпека країни не була під загрозою. Наприклад, президент Франції Еммануель Макрон у своїй промові на відкритті Форуму з управління Інтернетом у 2018 році підняв необхідність третього шляху в управлінні Інтернетом, концепцію, що сприймається між Кремнієвою долиною та авторитарним етатизмом Китаю, і

стверджував, що правила платформи для відновлення підзвітності та довіри є передумовами для збереження цінностей свободи та демократії [14].

Кіберзлочинність – це злочинна діяльність, спрямована дезінформацію через використання комп'ютера, комп'ютерної мережі чи мережевого пристрою. Більшість кіберзлочинів скоюють кіберзлочинці або хакери, які хочуть заробити гроші. Однак інколи кіберзлочин має на меті завдати шкоди комп'ютерам або мережам не з метою отримання прибутку, вони можуть бути політичними чи особистими [15].

Ці злочини включають шахрайство в Інтернеті, крадіжку платіжної інформації банківської картки, кібервимагання, злом цифрової валюти, цифрове шпигунство, азартні ігри тощо. Кіберзлочини стали однією з найважливіших загроз національній безпеці за останні кілька десятиліть. Проникнення ІТ в інфраструктуру країни, таку як транспортні системи, управління повітряним рухом, національна енергомережа, електричні та атомні електростанції, паливні системи та системи охорони здоров'я, показує, які лиха можуть статися з країнами через злом такої інфраструктури.

Так, у 2017 році атака зловмисного програмного забезпечення Triton, на нафтохімічний завод у Саудівській Аравії, дозволила хакерам заволодіти системами безпеки заводу. Її метою було вивільнення токсичних газів, які могли вбити людей. Крім того, взимку 2016 року хакерська група атакувала регіональну енергосистему України, знеструмивши приблизно 700 000 людей за температури -5°C на шість годин [16].

Збитки від кіберзлочинів і витрати на боротьбу з ними накладають великий фінансовий тягар на економіку країн і приватний сектор. Відповідно до звіту Cybersecurity Ventures, глобальні витрати на боротьбу з кіберзлочинністю зростатимуть на 15 відсотків щорічно протягом наступних п'яти років і досягнуть 10,5 трильйонів доларів США на рік до 2025 року [17].

Найбільшими жертвами кіберзлочинності є США, Китай, Бразилія та Індія, близько 65 відсотків користувачів Інтернету в усьому світі та 73 відсотки веб-серферів у США стали жертвами кіберзлочинів, зокрема комп'ютерних

вірусів, онлайн-шахрайства з кредитними картками та крадіжки особистих даних. Як найбільш постраждала з усіх націй Америка посідає третє місце після Китаю (83 відсотки) та Бразилії та Індії (76 відсотків) [18].

До технологічного буму в Китаї було менше 200 злочинів із використанням цифрових даних, до 2000 року нація не стикалася з будь-якими онлайн-загрозами та не виявляла жодної присутності в Інтернеті. Після 2009 року в Китаї було зареєстровано понад 48 000 злочинів через Інтернет і комп'ютери. Ці злочини включали злом комп'ютера та мережі, створення та поширення вірусу, зберігання та розповсюдження дитячої порнографії та порушення прав на азартні ігри. З 2009 року понад 1 мільйон IP-адрес було піддано контролю з інших країн, більше 40 тисяч сайтів було знищено, а 18 мільйонів комп'ютерів були заражені різними вірусами. Загалом ці цифри складають 30% комп'ютерів у Китаї, тому злочини в Інтернеті та комп'ютерах були визначені урядом Китаю з технологічних питань, як найбільш небезпечні [19]

Сума збитків і кількість жертв кіберзлочинів призвели до того, що країни щороку витрачають на них значні кошти, тому публічна дипломатія закликала до глобальної відповіді на такі злочини для підтримки суверенітету і цілісності країн. З цією метою з травня 2021 року країни-члени Організації Об'єднаних Націй (ООН) домовилися про міжнародний договір щодо боротьби з кіберзлочинністю [20].

Штучний інтелект, це ще одна сфера технологій, яка швидко розвивається, і має значні потенційні наслідки для національної безпеки. Сьогодні рідко можна знайти сферу, в якій не використовується ШІ. Дослідження штучного інтелекту використовуються в галузі збору та аналізу інформації, логістики, кібероперацій, інформаційних операцій, управління та контролю тощо. ШІ – це моделювання процесів людського інтелекту машинами, особливо комп'ютерними системами. Конкретні застосування ШІ включають експертні системи, обробку природної мови, розпізнавання мови тощо [21].

Використання штучного інтелекту стрімко зростає, і уряди та компанії зробили значні інвестиції для його розвитку та посилення. Згідно зі статистичними даними, очікується, що до 2025 року дохід від світового ринку програмного забезпечення ШІ досягне 126 мільярдів доларів США. З цієї причини 37 % організацій у світі впровадили ШІ у свій бізнес таким чином, що відсоток компаній, які використовують ШІ зріс на 270 % за останні чотири роки. Передбачається, що до 2025 року 95 % взаємодії з клієнтами оброблятиметься ШІ [22].

Оскільки технології штучного інтелекту стають дедалі складнішими, ризики для безпеки, пов'язані з їх використанням, а також потенціал для зловживання також зростають. Хакери та зловмисники можуть використовувати потужність штучного інтелекту, щоб розробляти більш просунуті кібератаки, обходити заходи безпеки та використовувати вразливості в системах. Поширення автономної зброї на основі штучного інтелекту також викликає занепокоєння щодо небезпеки використання цієї технології державами-ізоляціями або недержавними суб'єктами, особливо якщо взяти до уваги потенційну втрату людського контролю в критичних процесах прийняття рішень [23].

Враховуючи надмірну залежність від аспектів людського життя, відбувається використання ШІ терористичними групами для радикалізації людей, їх вербування та планування терористичних атак є серйозною дією проти національної безпеки. Алгоритми штучного інтелекту, зокрема в соціальних мережах, можуть ретельно аналізувати дані користувачів, щоб ідентифікувати вразливих осіб. Наприклад, алгоритм може позначити людину, яка часто використовує екстремістський контент або виявляє сприйнятливість до певних ідеологій. Потім ці алгоритми можуть націлюватися на цих осіб за допомогою спеціальних повідомлень і поступово скеровувати їх до екстремістських поглядів [24].

Це вимагає від урядів моніторингу та прийняття законів, щоб переконатися, що вони значною мірою усунули способи для терористичних

груп отримати переваги ШІ. Ще однією проблемою, яка загрожує національній безпеці, є використання ШІ в розумних інструментах і зброї. Його застосування для розробки автономних стаціонарних сторожових гармат, автономних роботів-вбивць, автономних дронів і роїв викликало занепокоєння щодо використання штучного інтелекту на полях битв, алгоритмічних помилок у ідентифікації ворожих позицій і цілей, а також їх неналежного використання для ліквідації та вбивства політичні суперники. Українська компанія з виробництва безпілотників Saker заявила, що розробила дрон Saker Scout, який може автоматично виявляти та націлюватися на 64 типи військових об'єктів на основі ШІ. Цей дрон використовувався у війні України проти російських загарбників [26].

Інформаційні технології завжди були рушієм прогресу, долаючи всі ручні та традиційні обчислення, які мали низьку ефективність. Однак, коли цифрова революція поширилася на соціальні медіа, кіберпростір і військові сфери, вона створила загрози та небезпеки, які поставили під загрозу безпеку країн. Масштаби загроз і кількість акторів переконали політичних правителів, що в нову еру уряди не є єдиними суб'єктами, залученими до національної безпеки.

Щоб продовжити процес, уряди змушені включати внески інших суб'єктів, а також застосовувати їхні інтереси та бажання у своїй виконавчій політиці, щоб зберегти безперервність і здійснювати виключний нагляд за національною безпекою. Однак під час цього процесу зловмисники, такі як хакери чи терористичні організації, також можуть скористатися цим і спричинити небезпеку в країні. З цією метою існує гостра потреба прийняти нові закони, щоб уряди могли контролювати їхню діяльність, навіть якщо розробка цих законів ставить під сумнів такі демократичні прояви, як вільний потік інформації та прозорість, свобода вираження поглядів і повага до меншин.

В умовах глобалізації публічна дипломатія стала інструментом у протистоянні з ворогами, колишній держсекретар США Колін Пауелл описав публічну дипломатію як ніщо інше, як продаж, пояснюючи свою підтримку

рекламної діви Шарлотти Бірс як королеви публічної дипломатії, він пояснив це, як маркетинг «Я хотів запросити одного з найбільших світових експертів з реклами, тому що що ми робимо? Ми продаємо. Ми продаємо продукт. Цей продукт, який ми продаємо, - демократія. Це система вільного підприємництва, американська система цінностей. Це продукт, на який дуже великий попит [27].

За півтора десятиліття, що минули з часу цих слів Пауелла, завоювання друзів і відштовхування ворогів стало набагато складнішою задачею для дипломатії. Те, що було названо «товстим глобалізмом», є рушійною силою сьогоденної глобальної конкуренції за увагу і вплив. Грегорі описує його як рецепт, що складається з «недержавних акторів, поєднання світських і релігійних “великих ідей”, цифрових технологій і нових форм комунікації...». Науковці та практики у сфері зв'язків з громадськістю почали сприймати її як природну складову або підрозділ своєї навчальної програми та практичної діяльності – інтеграції. Публічна дипломатія історично не пов'язана з корпоративними зв'язками з громадськістю; більше того, зв'язки з громадськістю мають свої власні проблеми «кризи ідентичності», які не поділяє більш прийнятна публічна дипломатія [28].

Термін «публічна дипломатія» був обраний через те, що Едмунд Галліон віддавав перевагу терміну «пропаганда», він розглядав публічну дипломатію як можливість побудувати взаєморозуміння не лише між американськими дипломатами та їхньою глобальною аудиторією, але й між дипломатами та тими, хто висвітлює міжнародні відносини. Незадовго до своєї смерті Галліон сказав: «Я завжди вважав, що журналісти і дипломати можуть багато чому навчитися один від одного». Цей дипломат, ставив на перше місце взаєморозуміння та чутливість до націоналістичних цілей людей, які жили під колоніальним пануванням. Він не дивився на світ через суворо біполярну (комуністичну/антикомуністичну) призму [29].

Натомість демократична держава зобов'язана навчати громадськість управлінню зовнішніми відносинами. У середовищі тотальної дипломатії мережа експертів очолює просвітницьку роботу з громадськістю, інформуючи її

про правильність вибору місії. У випадку з тотальною дипломатією Трумена державний секретар Ачесон очолив процес, змусивши країни визначитися, на чиему вони боці, що журнал «Тайм» назвав «пошуком союзників з похмурым реалізмом війни»: «Ми не маємо справу з ситуацією, коли можна ходити з лакмусовим папірцем від однієї країни до іншої і перевіряти, чи все там справді блакитне. Єдине питання, яке ми повинні поставити, — це те, чи налаштовані вони захищати свою незалежність від комуністичної агресії [30].

Сучасна дипломатія вчить нового солдата двадцять першого століття бути не стільки традиційним воїном, який вистежує, захоплює або вбиває ворога, скільки будівничим нації. Польовий статут армії США 2008 року визначив «операції повного спектру – одночасні наступальні, оборонні операції і операції з підтримки стабільності або цивільної підтримки – як центральну концепцію спроможностей армії». Міністр оборони Роберт Гейтс, який служив як республіканському, так і демократичному президентам, описав битву наративів між Радянським Союзом і Сполученими Штатами як поєднання військових і невійськових зусиль, включно з роботою Агентства США з міжнародного розвитку та Інформаційного агентства США [33].

Так, американська військова місія з надання допомоги «Операція Томодачі» в Японії, змогла відновити дороги і злітно-посадочні смуги та надати допомогу постраждалим одразу після катастрофи. Це забезпечило Сполученим Штатам величезний імідж. Опитування, проведене у червні 2011 року вашингтонським Центром П'ю, показало, що 85 % японців позитивно ставляться до Сполучених Штатів, що є найвищим показником за останні десять років у країні, яка після Другої світової війни мала неоднозначне ставлення до американської військової присутності у своїй історії [37].

Посада заступника Державного секретаря з питань публічної дипломатії та зв'язків з громадськістю, вперше створена при президенті Клінтоні в 1999 році, не принесла жодних пам'ятних результатів, за винятком півторарічного перебування на цій посаді Шарлотти Бірс та дворічного перебування на ній найближчої довіреної особи Буша з питань комунікацій Карен Г'юз. Але ні Бірс,

ні Г'юз не запам'яталися особливою ефективністю на цій посаді; скоріше, кожна з них запам'яталася своєю репутацією - Бірс у сфері реклами, а Г'юз – у сфері зв'язків з громадськістю та комунікацій з пресою [38].

Брандмауери захисту між інформаційною війною та відкритим державним управлінням були зруйновані назавжди, коли відбулися події 11 вересня 2001 року. Несподівані атаки послужили поштовхом до включення комунікаційних технологій в систему національної безпеки США. Безпека понад усе і мережецентрична філософія у війні з тероризмом була спрямована на радикальних мусульман зокрема і на всіх мусульман загалом, які вважалися вразливими до рук тих, хто намагався завдати шкоди інтересам США у всьому світі.

Високопоставлений дипломат Річард Холбрук, який працював представником США в ООН за часів президента Клінтона, а згодом був призначений спеціальним представником президента Обами з питань Афганістану і Пакистану, точно описав цю нову війну з самого початку як битву наративів. Він сказав «Називайте це публічною дипломатією, громадськими справами, психологічною війною або – якщо хочете бути відвертими - пропагандою. Але як би це не називалося, визначення того, чим насправді є ця війна у свідомості 1 мільярда мусульман у світі, матиме вирішальне історичне значення» [40].

З виведенням військ США і НАТО з Іраку і Афганістану з'явився певний відхід від моделей публічної дипломатії, які були орієнтовані на ідеологію і безпеку після 11 вересня, хоча залишаються питання щодо ступеня цього відходу. Чи посилення риторики в стилі холодної війни між Сполученими Штатами і Росією та піднесення Ісламської держави в реальній і медійній свідомості увічнить це домінування повного спектру у формуванні сприйняття і ставлення невідомо. Можна з упевненістю стверджувати, що американська модель публічної дипломатії, яка надає перевагу тактичному підходу військово-безпекової парадигми до «завоювання сердець і умів», залишатиметься

домінуючою моделлю у фінансуванні та кадровому забезпеченні, але не обов'язково в плані ефективності [41].

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

Для покращення ефективності публічної дипломатії потрібно чітко визначити пріоритети національних інтересів та розробки довгострокової стратегії їх реалізації. Має бути консолідація зусиль державних органів, громадських організацій та експертного середовища є ключем до досягнення синергії у просуванні інтересів України на міжнародній арені. Використання сучасних інформаційних технологій та цифрових платформ, таких як соціальні мережі, дозволяє значно розширити охоплення аудиторії та забезпечити швидке реагування на виклики. Для їх застосування треба проводити професіоналізацію кадрів у сфері публічної дипломатії, що є важливою передумовою її ефективності. Дипломати мають навчатись сучасним методам комунікації, управління кризами тощо.

Просування української мови, літератури, кіно та мистецтва мають бути гармонійно поєднані з інформаційною дипломатією, це забезпечить не лише популяризацію України, але й формування розуміння її національних інтересів серед світової аудиторії. Основним пріоритетом має стати інтеграція громадянського суспільства у процеси публічної дипломатії, що підвищить її прозорість і ефективність. Громадські організації, експерти та активісти мають стати послами доброї волі, сприяючи досягненню національних цілей. Україні потрібно розширювати міжнародне партнерство, співпрацю з міжнародними організаціями, іноземними університетами та аналітичними центрами сприяє легітимації українських ініціатив та підвищує вплив на глобальні процеси. Партнерства допомагають використовувати міжнародний досвід для підвищення ефективності публічної дипломатії.

ВИСНОВКИ

Визначено, що публічна дипломатія є важливим інструментом зовнішньої політики, який дозволяє Україні ефективно просувати свої інтереси, формувати позитивний міжнародний імідж та зміцнювати свої позиції у глобальному політичному середовищі. Ефективна дипломатична діяльність забезпечує комунікацію між державою та міжнародною спільнотою через відкриті, прозорі та інтерактивні канали.

У контексті посилення агресії росії проти України публічна дипломатія сприяє консолідації міжнародної підтримки, отриманню фінансової, військової та гуманітарної допомоги, а також запровадженню санкцій проти агресора, вона відіграє основну роль у переконанні міжнародних партнерів щодо важливості підтримки українського суверенітету та територіальної цілісності.

В умовах інформаційної війни, яка є частиною гібридної агресії, публічна дипломатія стає ефективним інструментом протидії дезінформації. Вона дозволяє спростовувати фейки, формувати об'єктивне уявлення про події в Україні та зміцнювати довіру до офіційних українських наративів.

Сучасні дипломатичні відносини мають базуватись на культурних ініціативах, що сприяє поширенню української культури, мови, історії та традицій. Це не лише підвищує міжнародний інтерес до України, але й слугує засобом зміцнення її ідентичності на світовій арені.

Центральне місце у покращенні цих відносин може відіграти залучення української діаспори до реалізації дипломатичних ініціатив значно розширює можливості України у просуванні своїх національних інтересів. Діаспора виступає активним партнером у поширенні правдивої інформації та організації підтримки України за кордоном.

В напрямку підвищення ступеня національної безпеки публічна дипломатія сприяє формуванню стратегічних альянсів і коаліцій, що дозволяє Україні краще адаптуватися до глобальних викликів та забезпечувати підтримку міжнародної спільноти у сферах безпеки, економіки та політики.

Для забезпечення ефективності публічної дипломатії важливим є розвиток відповідних інституційних механізмів, професіоналізація кадрів та впровадження сучасних технологій у процеси міжнародної комунікації. Такі дії приведуть до підвищення рівня координації між урядовими та неурядовими ініціативами. Публічна дипломатія безпосередньо впливає на зміцнення національної безпеки через зменшення міжнародної ізоляції, протидію зовнішнім загрозам та формування сприятливого міжнародного середовища для захисту національних інтересів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белей С. І. Публічна дипломатія держав середньої сили в сучасних міжнародних відносинах: досвід Канади та Нідерландів. «Наукові праці. Політологія» Чорноморського національного університету імені Петра Могили 2012.
2. Балабанов К., Трофименко М. «Публічна дипломатія міжнародних інститутів (ЄС, АСЕАН, НАТО)» Academia.edu у 2018 році.
3. Юрченко О. «Публічна дипломатія як форма міжнародних комунікацій, її роль у формуванні іміджу держави, К., 2024.
4. Білоус І. І. Поняття соціальної безпеки та її роль в системі національної безпеки держави. Ефективна економіка. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6955>.
5. Гбур З. В. Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18. С. 81–86.
6. Гедікова Н. П. Забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах євроінтеграційних процесів. В: Соціально-гуманітарні пріоритети України в контексті євроінтеграційних процесів. Одеса, 16 листопада 2017 р. Ред. кол.: С. В. Албул, Т. І. Койчева, Е. І. Мартинюк та ін. Одеса: Астропринт, 2017. С. 29–3
7. Гедікова Н. П. Пріоритетні і стратегічні завдання сучасної української геостратегії. В: Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів. II Всеукраїнська науково-практична конференція. Одеса, 10 лютого 2017 р. Одеса: ДЗ Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2017. С. 7–9.
8. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с.

9. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України: Підручник. Київ: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
10. Горбулін В. П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія. В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. Київ: НІСД, 2010. 288 с.
11. Данільян О. Г., Дзьобань О. Н., Панов М. І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посіб. Харків: Фоліо, 2002. 285 с.
12. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посіб. За заг. ред. Н.Р. Нижник. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 164 с
13. Дзьобань О. П. Проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної безпеки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ століття: монографія. Харків: Право, 2013. 295 с.
14. Калашник О. М. Екологічна безпека як складова державної політики України: понятійно-термінологічний аспект. *Демократичне врядування*. 2018. № 21. URL: <http://dv.lvivacademy.com/about>.
15. Кальницька М. А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження. Глобальна та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 566–571.
16. Васильчишин О., Титор В., Кекіш І. Національна безпека держави: особливості забезпечення у режимі воєнного стану. Економічний аналіз. 2022. Т. 32. № 4. С. 289–297.
17. Ліпкан В. Тероризм і національна безпека України. Київ: Знання, 2000. 184 с.
18. Ліпкан В. А. Безпекознавство: Навч. посіб. Київ: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. 208 с.
19. Ліпкан В. А. Сучасні загрози національній безпеці України: доктрина пантуранізму. В: «Вісник Львівського інституту внутрішніх справ України.» 2002. № 3. 123 с.
20. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України. Київ: Текст, 2003. 600 с.

21. Часник Д.В. Забезпечення прав людини у сфері національної безпеки в умовах протистояння військовій агресії російської федерації. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Вип. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/600/551>.

22. Коробцова Д. В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261779/258188>.

23. Нижник Н. Р., Ситник Г .Л., Білоус В. Т. *Національна безпека України: методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку*: Навч. посіб. для вищих навч. закл. За заг. ред. П.В. Мельника, Н.Р. Нижника. Ірпінь, 2000. 304 с.

24. Правові основи військового будівництва та воєнно-цивільних відносин: збірник законодавчих актів з питань національної безпеки і оборони / ред. Рада: Г.К. Крючков, Б.П. Андресюк, В.П. Горбулін та ін. Київ: Парламент вид-во, 2014. 213 с.

25. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року: (Біла книга України). Київ: Аванпост-прім, 2004. 120 с.

26. Саганюк Ф. В. Воєнна безпека і оборона України. Тлумачний словник нормативно-правових та наукових термінів і визначень. Ф. В. Саганюк та ін. Київ: [б.в.], 2007. 186 с.

27. Смолянчук В. Ф. Національна безпека України: термінологічний баласт чи державотворча необхідність. Суспільно-політичні процеси: науково-популярне видання. 2017. № 2-3. 110 с.

28. Чорний В. С. Військова організація України: становлення та перспективи розвитку: монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. 368 с.

29. Ярмоленко А. Системні недоліки Збройних Сил України на сучасному етапі. Політичний менеджмент. 2006. № 2 (17). С. 54-62.

30. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

31. Шевченко М. М., Зозуля О. С., Храпач Г. С., Лепіхов А. В. Російсько-українська війна: особливості реалізації загроз державному суверенітету України та перспективи виходу з війни. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2022. № 2(75). URL: <http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/266598/262571>.

32. Національна безпека держави: філософсько-правовий і соціально-економічний аналіз : монографія / В. Бліхар та ін. Хмельницький : ХУУП ім. Л. Юзькова, 2021. 404 с.

33. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації. Політичний менеджмент. 2012. № 1–2. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/vonsonovych_stan.pdf

34. Якобчук В. П. та ін. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / за заг. ред. В. П. Якобчук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. – 476 с.

35. Якобчук В. П., Довженко В. А., Симоненко Л. І. Особливості прийняття та ефективність владних управлінських рішень в умовах загрози національній безпеці. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 5. <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1531/1541>.

36. Robert Longley, “National Security Definition and Examples,” *ThoughtCo.*, September 24, 2021, <https://www.thoughtco.com/national-security-definition-and-examples-5197450>.

37. Ali Ahmadi, Afshin Zargar and Ali Adami, “The Role of Emerging Technologies in National Security and Power of Countries: Opportunities and Threats,” *The International Studies Journal* 18: 139, https://www.isjq.ir/article_129340.html?lang=en.

38. Sue Gordon, “National Security in A Digital World,” *INSS*, August 31, 2021, <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/2870027/national-security-in-a-digital-world/>.

39. What is Information Technology? Definition, Benefits and Examples,” *TalentEdge*, <https://talentedge.com/articles/information-technology-definition-benefits-examples/>.

40. Rich Castagna and Stephen J. Bigelow, “What is Information Technology?,” *TechTarget*, <https://www.techtarget.com/searchdatacenter/definition/I.T.>

41. Nebi Miş, “Sense of Unity and Politics after the Earthquake,” *SETA*, March 20, 2023, <https://www.setav.org/en/sense-of-unity-and-politics-after-the-earthquake/>.

42. Victoria Elms, “Turkey-Syria Earthquake: Social Media Users Offer Aid and Share Information in Disaster Zone,” *Sky News*, February 7, 2023, <https://news.sky.com/story/turkey-syria-earthquake-civilians-take-to-social-media-to-offer-aid-and-share-information-12805456>.

43. Ingrid Boas, Chunci Chen, Hanne Wiegel et al., “The Role of Social Media-Led and Governmental Information in China’s Urban Disaster Risk Response: The Case of Xiamen,” *International Journal of Disaster Risk Reduction* 51, no. 101905: 2, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212420920314072>.

44. Nadir Al Naqbi, Naill Al Momani and Amanda Davies, “The Influence of Social Media on Perceived Levels of National Security and Crisis: A Case Study of Youth in the United Arab Emirates” *Sustainability* 14, no. 10785: 1, <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/17/10785>.

45. Haleluya Hadero, “Why Social Media is Being Blamed for Fueling the Riots in France,” *Associated Press*, July 1, 2023, <https://apnews.com/article/france-shooting-riots-social-media-tiktok-snapchat-c6328bdfbaf8be851c84416993e09cbf>.

46. “US House of Representatives Overwhelmingly Passes TikTok Ban Bill,” *France 24*, March 13, 2024, <https://www.france24.com/en/americas/20240313-us-house-representatives-passes-tiktok-ban-bill>.

47. Emma Irving, “And So It Begins... Social Media Evidence In An ICC Arrest Warrant,” *Opinio Juris*, August 17, 2107, <https://opiniojuris.org/2017/08/17/and-so-it-begins-social-media-evidence-in-an-icc-arrest-warrant/>.

48. Yaser Aminalroaya and Hossein Aminalroaya, "Feasibility of Maintaining National Security through Monitoring the Internet and Social Networks from the Perspective International Rules and the Procedure of Governments," *Security Horizons* 16, no. 61: 167, https://ps.ihu.ac.ir/article_208765.html?lang=en.

49. "What is cybercrime? How to protect yourself from cybercrime," *Kaspersky*, <https://www.kaspersky.com/resource-center/threats/what-is-cybercrime>.

50. Bahadir Candan, "Top 5 Critical Infrastructure Cyberattacks," *ANAPAYA*, <https://www.anapaya.net/blog/top-5-critical-infrastructure-cyberattacks>.